

KONSTYTUCJA 3 MAJA

3 maja 1791 roku Sejm Wielki, zwołany w 1788 roku, uchwalit Konstytucję Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Nie obesztło się bez przeszkód podczas obrad sejmowych. Wielu postów, pracujących na zlecenie państw ościennych (Rosji, Prus czy Austrii), sprzeciwiato się powotaniu ustawy zasadniczej. Okazja nadarzyta się 3 Maja 1791 roku, wówczas wielu przeciwników konstytucji nie powrócilo jeszcze z Wielkanocnego urlopu. Po siedmiogodzinnych obradach Sejm zatwierdził konstytucję, a król Stanisław August Poniatowski ją podpisał. Twórcy Konstytucji 3 Maja określili ją jako „ostatnią wolę i testament gasnącej Ojczyzny”.

Głównymi autorami Konstytucji 3 maja byli:

Hugo Kottłataj

Król Stanisław
August Poniatowski

Ignacy Potocki

Jan Matejko "Konstytucja 3 Maja 1791"

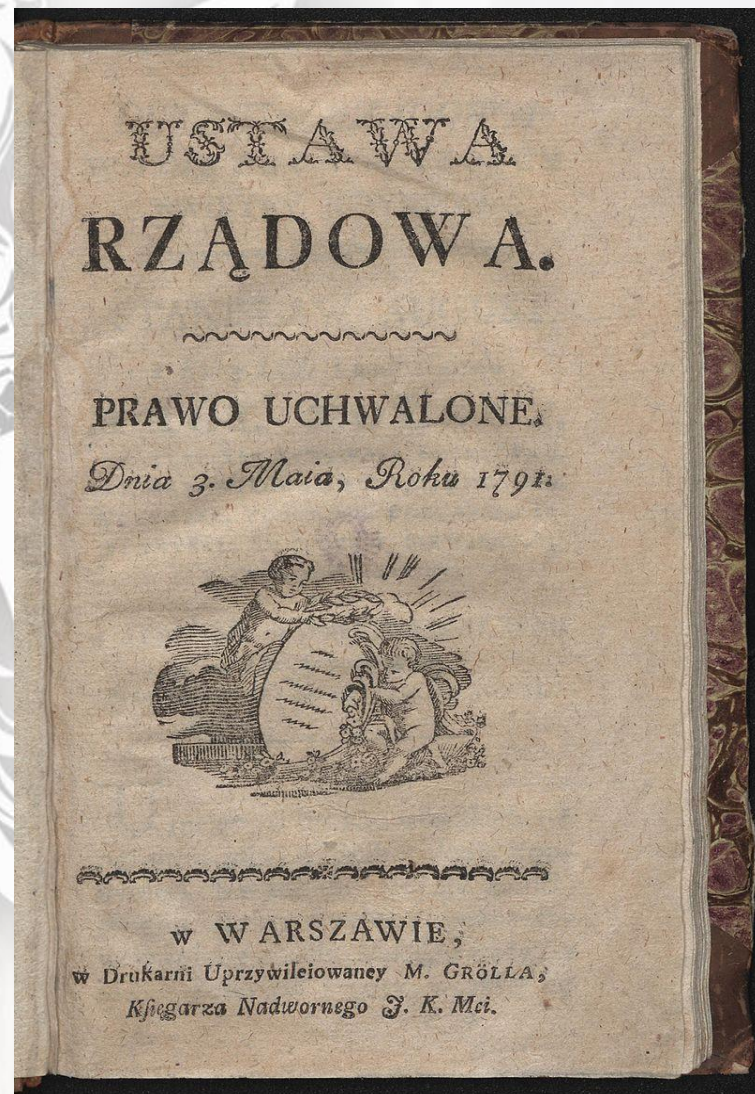

Konstytucja była Ustawą Rządową – regulowała prawa i obowiązki ogółu mieszkańców oraz zasady organizacji władzy państwowej.

NAJWAŻNIEJSZE POWSTANOWIENIA

[...] ceniąc drożej nad życie, nad szczęśliwość osobistą – egzystencje polityczną, niepodległość zewnętrzną i wolność wewnętrzną narodu, którego los w ręce nasze jest powierzony [...], niniejszą konstytucję uchwalamy [...]

ZNIESIENIE LIBERUM VETO

... Wszystko i wszędzie większością głosów decydowane być powinno. Przeto liberum veto, konfederacje wszelkiego gatunku i sejmy konfederackie jako duchowi niniejszej konstytucji przeciwne, rząd obalające, spoteczność niszczące, na zawsze znosimy...

WZMOCNIENIE WŁADZY KRÓLA, PRZYWRÓCENIE DZIEDZICZNOŚCI TRONU

[...] Osoba króla jest święta i bezpieczna od wszystkiego. Nic sam przez się nieczyniący, za nic w odpowiedzi narodowi być nie może. Nie samowładca, ale ojcem i głową narodu być powinien [...] Tron Polski elekcyjnym przez familje mieć na zawsze chcemy i stanowimy ...

TRÓJPODZIAŁ WŁADZY

Aby więc całość państwa, wolność obywatelska i porządek społeczny w równej władze na zawsze zostawały, trzy władze rząd narodu polskiego składać powinny [...], to jest władza prawodawcza w stanach zgromadzonych, władza najwyższa wykonawcza w królu i straży praw i władza sądownicza w jurystykach ...

POLSKA ARMIA

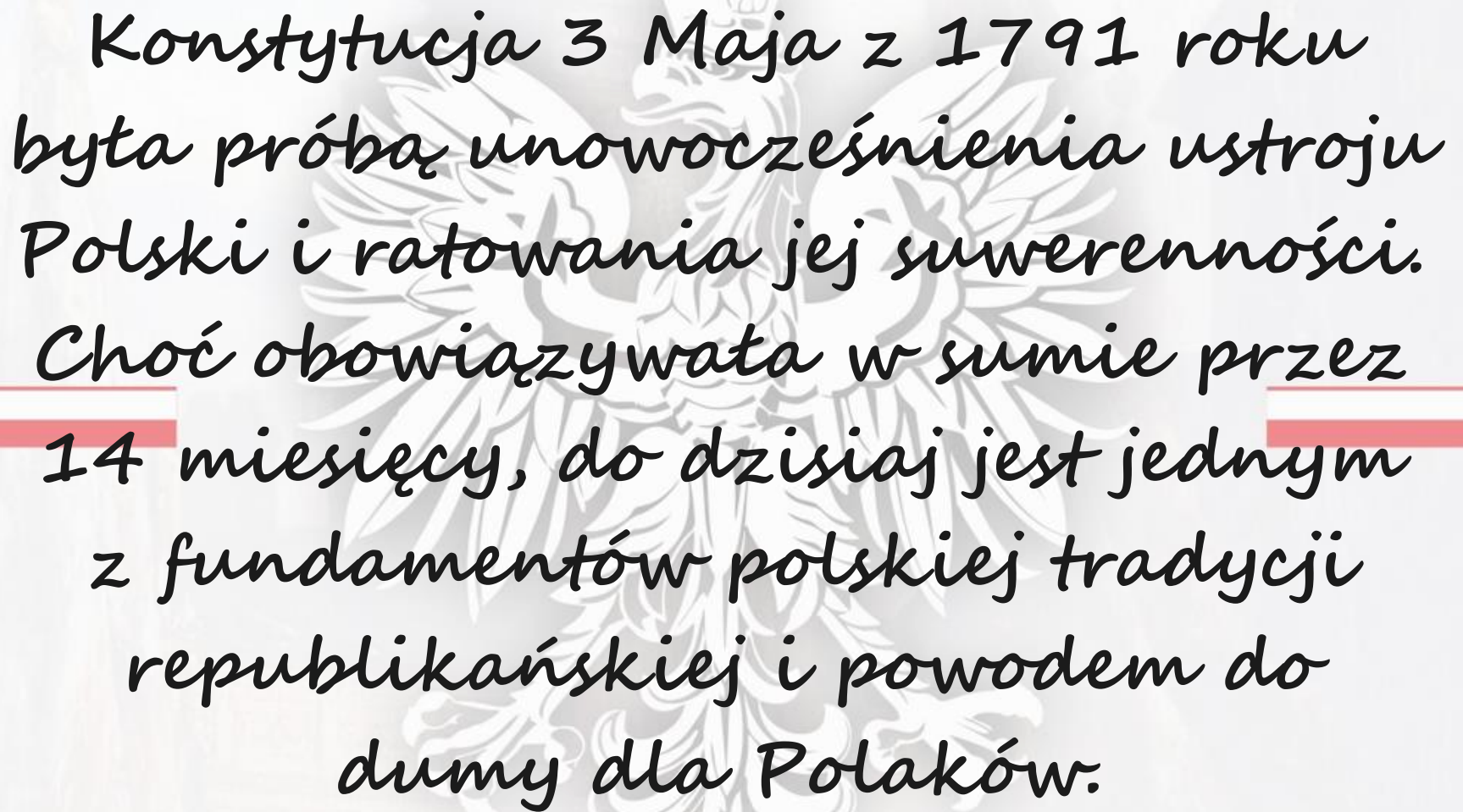
Wojsko winno narodowi strzeżenia granic i spokojności powszechnej, stowem winno być jego najsilniejszą tarczą. Aby przeznaczenia tego dopełnito niemylnie, powinno zostawać ciągle pod postuszeństwem władzy wykonawczej, stosownie do opisów prawa, powinno wykonać przysięgę na wierność narodowi i królowi i na obronę konstytucji narodowej.

POLSKIE SĄDY

Władza sądownicza nie może być wykonywana ani przez władzę prawodawczą, ani przez króla, lecz przez magistratury, na ten koniec ustanowione i wybierane. Powinna zaś być tak do miejsc przywiązana, żeby każdy człowiek bliską dla siebie znalazł sprawiedliwość, żeby przestępny widział wszędzie groźną nad sobą rękę krajowego rządu [...]

POPRAWA SYTUACJI CHŁOPÓW

Lud rolniczy, spod którego ręki płynie najobfitsze bogactw krajowych źródło, który najliczniejszą w narodzie stanowi ludność, a zatem najdzielniejszą kraju siłę, tak przez sprawiedliwość, ludzkość i obowiązki chrześcijańskie, jako i przez własny nasz interes dobrze zrozumiany, pod opiekę prawa i rządu krajowego przyjmujemy [...]

Konstytucja 3 Maja z 1791 roku
była próbą unowocześnienia ustroju
Polski i ratowania jej suwerenności.
Choć obowiązywała w sumie przez
14 miesięcy, do dzisiaj jest jednym
z fundamentów polskiej tradycji
republikańskiej i powodem do
dumy dla Polaków.

Już w dwa dni po uchwaleniu Konstytucji dzień 3 maja uznano za święto narodowe, które później z powodu niewoli kraju zostało na długi czas zawieszane. W 1792 roku rozpoczęła się bowiem wojna polsko-rosyjska w obronie Konstytucji 3 Maja. Ostatecznie doszło do okupacji Polski, obalenia Konstytucji i drugiego rozbioru państwa.

Święto 3 Maja zostało przywrócone w II Rzeczypospolitej Polskiej w kwietniu 1919 roku. Zdelegalizowane przez okupantów niemieckich i sowieckich podczas II wojny światowej, zakazane było również w PRL.

Od 1990 roku 3 Maja ponownie jest oficjalnym świętem narodowym Polaków.